

Sygn. akt I C 888/14

POSTANOWIENIE

Dnia 7 września 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. K. Grzegorzcyk

Protokolant: st. sekr. sąd. D. Novottny

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa J. W.

przeciwko A. D. / (...) Spółce Akcyjnej Oddziałowi w Polsce z siedzibą w W.

o zapłatę

postanawia:

odrzuć pozew.

Sygn. akt I C 888/14

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 24 czerwca 2014 r. skierowanym przeciwko A. D. / (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. J. W. wniosła o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kwoty 13961,61 zł tytułem odszkodowania, 450 zł tytułem zwrotu kosztów wykonania ekspertyzy i 370 zł tytułem zwrotu kosztów holowania samochodu, dochodząc od wszystkich tych kwot ustawowych odsetek od dnia 17 grudnia 2012 r. oraz zasądzenia zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

[pozew k.2-3]

Na podstawie odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców Sąd ustalił, że (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. jest oddziałem zagranicznego przedsiębiorcy działającego pod nazwą A. A. z siedzibą we Francji.

[odpis pełny z rejestru przedsiębiorców KRS k.44-47]

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Pozew podlegał odrzuceniu z uwagi na brak zdolności sądowej pozwanego.

Zgodnie z art. 64 k.p.c. zdolność sądowa to zdolność występowania w procesie w charakterze strony. Posiadają ją: osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. Tak rozumiana zdolność sądowa jest atrybutem zdolności prawnej, gdyż zdolność prawna w zasadzie warunkuje posiadanie zdolności sądowej. Zdolność prawna to możliwość posiadania praw i obowiązków z zakresu prawa cywilnego. W świetle regulacji zawartej w kodeksie cywilnym zdolność prawną posiadają osoby fizyczne (art. 8 k.c.) oraz osoby prawne, to jest Skarb Państwa i jednostki organizacyjne, którym przepisy szczególne przyznają osobowość prawną (art. 33 k.c.). Powstanie, ustrój i ustanie osób prawnych

określają właściwe przepisy, dotyczące poszczególnych osób prawnych; w wypadkach i w zakresie tych przepisach przewidzianych organizację i sposób działania osoby prawnej reguluje także jej statut (art. 35 k.c.).

Rozważania na temat sytuacji prawnej oddziałów przedsiębiorców zagranicznych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej należy zacząć od wyjaśnienia, że ustawodawca polski, realizując łączące Polskę zobowiązania międzynarodowe, dopuszcza przedsiębiorców Polskiej - art. 13 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. z 2013 r., nr 109, poz. 672 z późn. zm.) i zgodnie z art. 85 i nast. powołanej ustawy pozwala im tworzyć oddziały z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wykonujące działalność wyłącznie w zakresie przedmiotu działalności przedsiębiorcy zagranicznego.

Definicja oddziału została zawarta w art. 5 pkt 4 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej i wynika z niej, że oddział to wyodrębniona i samodzielna organizacyjnie część działalności gospodarczej, wykonywana przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności. Na tej podstawie można stwierdzić, że oddział przedsiębiorcy zagranicznego to struktura organizacyjna wyodrębniona pod względem organizacyjnym, ekonomicznym i technicznym, lecz nieposiadająca podmiotowości (osobowości prawnej) z wyjątkami wyraźnie wskazanymi w przepisach prawa). Stroną w postępowaniu przed sądem jest sam przedsiębiorca zagraniczny, będący podmiotem wszelkich, związanych z działalnością, oddziału praw i obowiązków. O ile zatem oddział przedsiębiorcy zagranicznego dopuszczony jest do obrotu gospodarczego w Polsce, o tyle - jeśli przepisy szczególne nie stanowią inaczej - nie posiada on odrębnej od przedsiębiorcy zagranicznego zdolności sądowej i może występować przed sądami jedynie działając w imieniu i na rzecz tego przedsiębiorcy, a nie we własnym imieniu (zob. M. Szydło, Charakter prawny oddziałów przedsiębiorców zagranicznych, *Głosa* 2004/12/19; M. Sieradzka, Swoboda działalności gospodarczej. Komentarz, Lex/el. 2012 – do art. 85; S. S., komentarz do art. 85 [w:] M. Brożyna, M. Chudzik, K. Kohutek, J. Molis, S. Szuster, Komentarz do ustawy z dnia 2 lipca 2004r. o swobodzie działalności gospodarczej).

Jednym z aktów prawnych, przyznających zdolność sądową oddziałowi przedsiębiorcy zagranicznego, jest ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (tj. Dz. U. z 2013 r., nr 158, poz. 950 z późn. zm.), która w rozdziale 5, dotyczącym wykonywania działalności ubezpieczeniowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez zagraniczne zakłady ubezpieczeń, przewiduje w art. 105 ust. 1 ustawy, że zagraniczny zakład ubezpieczeń może podejmować i wykonywać działalność ubezpieczeniową na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jedynie przez główny oddział,

z zastrzeżeniem przepisów rozdziału 6. Definicję głównego oddziału zawiera z kolei przepis art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o działalności ubezpieczeniowej, który pod tym pojęciem każe rozumieć oddział - w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej - zakładu ubezpieczeń mającego siedzibę w państwie niebędącym państwem członkowskim Unii Europejskiej albo zakładu reasekuracji mającego siedzibę w państwie niebędącym państwem członkowskim Unii Europejskiej. Główny oddział działa na podstawie przepisów prawa polskiego i statutu głównego oddziału sporządzanego przez zagraniczny zakład ubezpieczeń, w formie aktu notarialnego (art. 105 ust. 2). Ustawodawca w art. 106 ust. 1 ustawy o działalności ubezpieczeniowej postanowił, że główny oddział może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywanym. Z kolei zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy pod pojęciem oddziału rozumieć należy oddział, w rozumieniu ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, zakładu ubezpieczeń mającego siedzibę w państwie członkowskim Unii Europejskiej albo zakładu reasekuracji mającego siedzibę w państwie członkowskim Unii Europejskiej.

Pojęcie oddziału i głównego oddziału na gruncie ustawy o działalności ubezpieczeniowej nie są więc tożsame, dotyczą bowiem innego kręgu podmiotów (zagranicznych zakładów ubezpieczeniowych) je tworzących. Oddział główny może utworzyć zakład ubezpieczeń mający siedzibę w państwie niebędącym państwem członkowskim Unii Europejskiej, natomiast oddział może utworzyć zakład ubezpieczeń mający siedzibę w państwie będącym państwem członkowskim Unii Europejskiej.

Odmiennie kształtuje się na gruncie tej ustawy zdolność sądowa tych oddziałów. Zdolność sądową posiada tylko główny oddział zagranicznego zakładu ubezpieczeń, mającego siedzibę w państwie niebędącym państwem

członkowskim Unii Europejskiej, natomiast zdolności tej nie ma oddział zagranicznego zakładu ubezpieczeń mającego siedzibę w państwie członkowskim Unii Europejskiej (rozdział 6 - art. 131 ustawy).

Z treści przepisu art. 129 ust. 2 ustawy o działalności ubezpieczeniowej wynika, że za zobowiązania z tytułu wykonywanej działalności ubezpieczeniowej zagraniczny zakład ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej, wykonujący działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, odpowiada całym swoim majątkiem. Ukształtowanie treści pozwu zarówno pod względem przedmiotowym, jak i podmiotowym, zależy wyłącznie od woli powoda, którego należy traktować jako gospodarza postępowania. Sąd nie może więc ingerować w tę treść w tym sensie, iż nie jest władny jej zmieniać czy też korygować z urzędu. Kodeks postępowania cywilnego normuje przesłanki podmiotowej zmiany powództwa, która może nastąpić wyłącznie na wniosek stron postępowania, a niekiedy wyłącznie na wniosek powoda. Nie ma natomiast przepisu ustawy, który dawałby podstawę sądowi na podmiotowe przekształcenie powództwa bez takiego wniosku, tj. z urzędu.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że pozwany określony jako (...) S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w W. nie posiada zdolności sądowej w postępowaniu przed sądem, bowiem jest oddziałem zagranicznego zakładu ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej.

Brak zdolności sądowej stron sąd bierze pod uwagę z urzędu w każdym stanie sprawy (art. 202 zd. 2 w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.). W rozpoznawanej sprawie brak zdolności sądowej ma charakter pierwotny. Zgodnie z treścią art. 199 § 2 k.p.c. odrzucenie pozwu z powodu braku zdolności sądowej jednej ze stron następuje wówczas, gdy brak ten nie zostanie uzupełniony zgodnie z przepisami kodeksu, to jest w trybie art. 70 k.p.c. Jednak wyznaczenie odpowiedniego terminu na uzupełnienie braku jest celowe jedynie w sytuacji, gdy braki dadzą się uzupełnić. Brak zdolności sądowej nie może być bowiem uzupełniony na podstawie art. 70 k.p.c. przez wstąpienie do udziału w sprawie podmiotu posiadającego tę zdolność w miejsce podmiotu nieposiadającego zdolności sądowej. Konieczną przesłanką uzupełnienia braku zdolności sądowej podmiotu będącego stroną procesu jest bowiem zachowanie tożsamości stron, a więc takiego stanu rzeczy, w którym zarówno przed uzupełnieniem, jak i po uzupełnieniu braku zdolności sądowej stroną pozostaje ta sama jednostka (tak m. in. SN w postanowieniach z 15.5.2009 r., II CSK 681/08, niepubl. i 24.9.2004 r., I CK 131/04, OSNC nr 9/2005, poz. 156).

W cenie Sądu, brak zdolności sądowej oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej ma charakter nieusuwalny, ponieważ nie istnieje możliwość uzyskania tej zdolności przez oddział. W miejsce pozwanego oddziału musiałby wstąpić posiadający zdolność sądową zakład ubezpieczeń, co oznacza, że nie zostałyby zachowana tożsamość stron. Tymczasem przepis art. 70 k.p.c. wyklucza wyeliminowanie jednostki pierwotnie wskazanej jako strona i wprowadzenie w jej miejsce do procesu zupełnie innego podmiotu, posiadającego zdolność sądową (tak m. in. SN w postanowieniu z 24.09.2004 r., I CK 131/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 156).

Jedynym rozstrzygnięciem, które należało podjąć w procesie wszczętym przeciwko oddziałowi zagranicznego zakładu ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jest odrzucenie pozwu wobec nieusuwalnego pierwotnego braku zdolności sądowej wskazanej w pozwie strony pozwanej (art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji.